

таблиця, схема, граф, піктограма, діаграма, лінійна діаграма, стовпчикова діаграма, гістограма, кругова діаграма.

Психологи стверджують, що для сучасних дітей використання в освітньому процесі малюнків, схем, таблиць, діаграм сприяє розвитку вміння розуміти та утримувати інформацію, представлену в неявному вигляді. Використання на уроках математики та інших навчальних предметів чи інтегрованих курсів таблиць та діаграм якісно перетворює освітній процес та робить його ефективним.

Джерела та література

1. Карапузова Н. Д. Дидактичні основи формування математичних умінь молодших школярів за вимогами НУШ відповідно до змістової лінії «Робота з даними». *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 6 (207). С. 61–66.
2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

Клець Вікторія – магістрантка кафедри теорії і методики початкової освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки

Остапйовська Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сучасний світ – це світ інформації, інформаційних взаємодій та впливів різної природи в усіх сферах реалізації як глобального, так і локально-місцевих суспільств. Таким чином, інформація в Україні сьогодні – це не тільки ресурс та продукт, але й потужний інструмент впливу, котрий здатен не тільки вирішувати конкретні поточні практичні завдання (спричиняти вияви певних емоцій, спонукати до дії або бездіяльності тощо), але й – чинити більш тривалий та, по декуди, невиправний вплив на формування світогляду особистості (прищеплювати певні цінності, норми, життєві позиції та ін.). Саме цей перманентний вплив є особливо потужним у стосунку до дітей та молоді, оскільки вони ще не мають власного сформованого світогляду, легко піддаються впливам (особливо, якщо ці впливи є атрактивними та «співзвучними» із уявленнями особистості про «правильний» стан дійсності та себе як її частини), не завжди здатні критично оцінювати зміст інформації (контент) та, що особливо характерне для українських дітей, які перебувають у стані постійного стресу через повномасштабні військові дії та їх наслідки, є

психологічно сприйнятливими до різноманітних впливів. Таким чином, щоб максимально убезпечити дітей та молодь від згубного впливу інформації в цілому та медіаконтенту зокрема, необхідно сформувати у них медіаграмотність та здатність і свідоме прагнення до самовдосконалення та розвитку цієї якості упродовж всього свого життя.

Проводячи вивчення феномену медіаграмотності й педагогічних засобів та механізмів її формування і розвитку у здобувачів початкової освіти ми дійшли висновку, що в сучасній вітчизняній науці їй приділяється достатньо уваги, проте динамічність об'єктів вивчення вимагає постійної актуалізації та адаптації до конкретних умов. У своєму дослідженні ми враховували уже отримані результати власних наукових розвідок та керувалися напрацюваннями таких дослідників, як: Т. Бешок, Г. Васянович, Л. Герганов, Г. Марченко, Є. Субота, С. Шумаєва, О. Янкович та ін.

У своєму дослідженні ми будемо користуватися авторською дефініцією медіаграмотності, котра розуміє медіаграмотність як систему окремих медіакомпетентностей, котрі набуваються і розвиваються у освітньої та самоосвітньої діяльності (результати систематичної та свідомої медіаосвітньої і/або самомедіаосвітньої діяльності) і вимагають постійної актуалізації [4].

Основним засобом формування і розвитку медіаграмотності учнів початкових класів є медіаосвіта.

На офіційному порталі Академії української преси (АУП) медіаосвіту означено як : «... навчання теорії та практичним умінням для опанування сучасних мас-медіа. Медіаосвіта – один з усталених і апробованих способів формування попиту на якісний журналістський контент» [1].

Потенціал медіаосвіти, котрий дозволяє ефективно формувати медіаграмотність учнів початкових класів закладений уже в системі базових вимог, котрі детермінують процес формування, розвитку та подальшого вдосконалення їх медіаграмотності особистості. Таким чином, згідно цих медіаосвітніх принципів здобувачі початкової освіти повинні:

1) вміти налаштувати доступ до різноманітних медіа (традиційних («друкованих») і «візуальних») та сучасних електронних медіа);

2) знати та вміти доцільно використовувати базові поняття (термінологію) медіаосвіти;

3) усвітомити, що кожен медіатекст (у широкому розуміння цього терміну) містить певні «повідомлення», котрі розповсюджуються із конкретними цілями;

4) вміти якісно виявляти справжній зміст, основну думку, а також – аналізувати та критично оцінювати будь-які медіатексти у різноманітних контекстах: соціальному, культурному, політичному, науковому, історичному тощо; враховуючи при цьому наявність зв'язків між аудиторією, медіатекстами та дійсністю;

5) вміти створювати та поширювати власні медіатексти та/або медіапроекти, та, за потреби, аналізувати їх [3, с. 12].

Зазначимо, що формування медіаграмотності здобувачів початкової освіти вимагає міжпредметного та інтегративного підходу, що відображено у

педагогічних аспектах медіаосвітньої діяльності, спрямованих на формування і розвиток особистісних навичок медійної та інформаційної грамотності, а саме: 1) естетичних та креативних; 2) інтерактивних; 3) критичного аналізу; 4) управління інформацією [3, с. 15–16].

Таким чином, медіаграмотним можна вважати такого учня початкових класів, у якого на достатньою мірою сформований медіакомпетентний комплекс знань, умінь і навичок, котрі необхідні сучасній людині для функціонування в умовах інформаційного суспільства (з урахуванням як глобальних, так і регіональних (державних) реалій), а саме:

1) оперативно знаходити всю необхідну для вирішення завдань чи прийняття рішень інформацію;

2) аналізувати, критично оцінювати, верифікувати отримані медіа-повідомлення;

3) ефективно протидіяти різноманітним медійним впливам (маніпуляції, пропаганді, нав'язуванню стереотипів тощо);

4) вміти ефективно застосовувати різноманітні доступні медіа для спілкування, самореалізації і самовираження, виконання різноманітних практичних завдань тощо усіма доступними засобами;

5) створювати і поширювати різноманітні власні медіа продукти (медіа-проекти).

У процесі медіаосвітньої діяльності, на нашу думку, медіаграмотність здобувачів початкової освіти доцільно формувати у таких концернах, як: 1. Інформація; 2. Медіа та засоби масової інформації (ЗМІ); 3. Інтернет; 4. Мережеві медіа; 5. Захист права у сучасному інформаційному просторі; 6. Медіаграмотність.

Вважаємо також доцільним виділити вісім ключових рівнів медіаграмотності здобувачів початкової освіти, котрі полягають у сформованості певних здатностей, а саме:

1) осмисленні основних положень (принципів) медіаграмотності у процесі спілкування із медіа;

2) свідомому сприйнятті мови повідомлень (розпізнаванні мовного звучання (та/або графічного подання – їх написання) і ототожнювання звуків та/або символів зі значеннями (змістом) слів-повідомлень);

3) свідомому сприйнятті змісту отриманої із різноманітних медіа інформації (повідомлень);

4) розвиненому «здоровому» скептицизмі (здатності сумніватися у достовірності відомостей та знань, тверджень, переконань тощо);

5) розвитку психологічної потреби особистості в інформаційній діяльності та формування свого власного стилю її виконання;

6) потреба та уміння виконувати емпіричні дослідження різноманітних аспектів медіа та їх продукції;

7) здатність та потребу у критичному аналізі медіа-ресурсів;

8) соціальна відповідальність [2].

Таким чином можна стверджувати, що медіаосвіта в початкових класах є важливим засобом формування медіаграмотності здобувачів початкової

освіти, що задекларовано вже в основних її принципах. Також медіаосвітня діяльність – це гнучка, адаптивна система, котра дозволяє коригувати як мету і завдання, так і зміст самої діяльності з урахуванням вимог сучасності. Таким чином дослідження потенціалу медіаосвіти як педагогічного інструмента формування і розвитку медіаграмотності учнів початкових класів вимагає постійної актуалізації, що становить перспективні напрямки майбутніх досліджень.

Джерела та література

1. Академія української преси (АУП) : веб-сайт. URL: <https://www.aup.com.ua/mediaosv/istorija-proekta/> (дата звернення: 05.10.24)
2. Марченко Г. Визначення критеріїв, показників та рівнів розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкових класів. *Нові технології навчання*. 2022. № 96. С. 138–142. URL: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2022.96.19> (дата звернення: 05.10.24)
3. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Волошенюк О. В., Мокрогуз О. П., Ганик О. В. Київ : ПРОПАПР, 2021. 160 с. URL: <http://surl.li/mbnjb> (дата звернення: 05.10.24)
4. Остапйовська І. Роль медіаосвіти у формуванні культури інформаційної діяльності майбутніх учителів початкової школи. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. Вип. 3. С. 107–112. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.3.16> (дата звернення: 05.10.24)

Ковальська Христина – магістрант факультету педагогічної освіти та соціальної роботи кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Данилюк Оксана – кандидат філологічних наук, доцент роботи кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

ФОРМУВАННЯ ОРФОЕПІЧНИХ УМІНЬ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Початкова школа є періодом, коли закладаються не тільки основи мовленнєвої культури, а й починає активно формуватися національно-мовна особистість, рівень свідомості якої є дуже важливим для Нової української школи і для Нової Української держави. В цей час діти активно освоюють рідну мову, і їхнє мовлення формується під впливом мовного оточення, зокрема, вчителів, які досконало володіють українською мовою.

Спілкування державною мовою – це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування [2].